

Υπόθεση T-9/89

Hüls AG

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

« Ανταγωνισμός — Έννοια των όρων “ συμφωνία ” και “ εναρμονισμένη πρακτική ” — Συλλογική ευθύνη »

Προτάσεις του δικαστή B. Vesterdorf, που ορίστηκε για να ασκήσει καθήκοντα γενικού εισαγγελέα, της 10ης Ιουλίου 1991 II - 503
Απόφαση του Πρωτοδικείου (πρώτο τμήμα) της 10ης Μαρτίου 1992 II - 504

Περίληψη της αποφάσεως

1. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Απόφαση της Επιτροπής που διαπιστώνει παράβαση — Ποια αποδεικτικά στοιχεία γίνονται δεκτά (Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)
2. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Πρόσβαση στον φάκελο — Η Επιτροπή δεσμεύεται από τους κανόνες που έχει διατυπώσει η ίδια σε Έκθεσή της επί της πολιτικής ανταγωνισμού
3. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Προστασία των δικαιωμάτων του αμνομένου — Γνωστοποίηση των αιτιάσεων — Εξέλιξη, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, της κρίσεως που σχηματίζει η Επιτροπή — Επιτρέπεται (Κανονισμός της Επιτροπής 99/63, άρθρο 4)
4. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Ακροάσεις — Μη οριστική μορφή των πρακτικών που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή και στην Επιτροπή — Διαδικαστική πλημμέλεια — Δεν υφίσταται (Κανονισμός της Επιτροπής 99/63)
5. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Προστασία των δικαιωμάτων του αμνομένου — Δικαίωμα των εμπλεκόμενων σε διαδικασία μερών να τους κοινοποιείται η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων και να τη σχολιάζουν — Δεν υφίσταται

6. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Έννοια — Σύμπτωση βουλήσεων ως προς την-τηρητέα στην αγορά συμπεριφορά
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)
7. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Απαγόρευση — Συμπράξεις των οποίων τα αποτελέσματα παρατείνονται και πέραν της τυπικής τους λήξεως — Εφαρμόζεται το άρθρο 85 της Συνθήκης
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85)
8. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Εναρμονισμένη πρακτική — Έννοια — Συντονισμός και συνεργασία μη συμβιβασόμενες προς την υποχρέωση κάθε επιχείρησης να διαμορφώνει αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά — Συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών κρίσιμων για τη διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής των συμμετεχόντων
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)
9. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Σύνθετη παράβαση εμφανίζουσα στοιχεία συμφωνίας και στοιχεία εναρμονισμένης πρακτικής — Ενιαίος χαρακτηρισμός της ως « συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής » — Χωρεί — Συνέπειες ως προς τα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να συγκεντρωθούν
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)
10. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Εναρμονισμένη πρακτική — Επηρεασμός του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου — Εκτιμάται συνολικά και όχι για καθέναν από τους μετέχοντες χωριστά
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)
11. Πράξεις των οργάνων — Αιτιολογία — Υποχρέωση — Έκταση — Απόφαση εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 190)
12. Προσφυγή ακυρώσεως — Αυτεπάγγελτη έρευνα από τον δικαστή του υποστατού της προσβαλλομένης πράξεως — Προϋποθέσεις
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 173, δεύτερο εδάφιο)

1. Η απόφαση την οποία απευθύνει σε μια επιχείρηση η Επιτροπή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης μπορεί να δέχεται ως αποδεικτικά εις βάρος της στοιχεία μόνο εκείνα τα έγγραφα, των οποίων, από το στάδιο ήδη της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, γινόταν μνεία στο κείμενο αυτής ή στα παραρτήματά της, έτσι ώστε αφενός να προκύπτει ότι η Επιτροπή είχε την πρόθεση να τα χρησιμοποιήσει και αφετέρου να μπόρεσε εγκαίρως η επιχείρηση να εκφραστεί για την αποδεικτική τους αξία.
2. Άπαξ η Επιτροπή, χωρίς να υποχρεούται προς τούτο χάριν σεβασμού των δικαιωμάτων του αμυνόμενου, έχει καθιερώσει μια διαδικασία προσβάσεως στους φακέλους στις υποθέσεις ανταγωνισμού, της οποίας έχει διατυπώσει και δημοσιεύσει τους κανόνες σε Έκθεσή της επί της πολιτικής ανταγωνισμού, δεν μπορεί να αποστεί από τους κανόνες με τους οποίους έχει αυτοδεσμευτεί. έχει, επομένως, την υποχρέωση να καθιστά προσιτά στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1,

της Συνθήκης όλα τα έγγραφα, είτε προς απόδειξη είτε προς απόκρουση της κατηγορίας, τα οποία έχει συλλέξει κατά τη διοικητική εξέταση, με εξαίρεση τα καλυπτόμενα από το επιχειρηματικό απόρρητο άλλων επιχειρήσεων, τα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες.

3. Η απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού δεν πρέπει κατ' ανάγκη να αποτελεί αντιγραφή της γνωστοποίησης των αιτιάσεων. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από τη διοικητική διαδικασία, είτε για να εγκαταλείψει τις αιτιάσεις που αποδείχτηκαν αβάσιμες, είτε για να διευθετήσει και να συμπληρώσει τόσο την πραγματική όσο και τη νομική της επιχειρηματολογία προς στήριξη των αιτιάσεων που δέχεται. Η τελευταία αυτή δυνατότητα δεν τελεί σε αντίφαση με την αρχή της προστασίας των δικαιωμάτων του αμνομένου, που κατοχυρώνεται με το άρθρο 4 του κανονισμού 99/63.

4. Η μη οριστική μορφή των πρακτικών της ακρόασης που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή για τις συμπράξεις και τις δεσπόζουσες θέσεις και στην Επιτροπή μπορεί να συνιστά πλημμέλεια της διοικητικής διαδικασίας δυνάμει να πλήξει τη νομιμότητα της απόφασης στην οποία καταλήγει, μόνον αν το εν λόγω κείμενο έχει συνταχθεί κατά τρόπον εμβάλλοντα τους αποδέκτες του σε ουσιαστική πλάνη.

5. Τα δικαιώματα του αμνομένου δεν επιτάσσουν το να μπορούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ να σχολιάζουν την έκθεση του συμβούλου επί των ακρόασεων. Συγκεκριμένα, η προστασία των δικαιωμάτων του

αμνομένου εξασφαλίζεται επαρκώς κατά νόμον, άπαξ τα διάφορα όργανα τα οποία συμβάλλουν στην εκπόνηση της τελικής αποφάσεως έχουν ενημερωθεί ορθώς περί της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν οι επιχειρήσεις, καθώς και περί των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεών της. Αντιθέτως, η έκθεση του συμβούλου επί των ακρόασεων συνιστά καθαρώς εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής, με γνωμοδοτική απλώς αξία, που δεν έχει ως σκοπό να συμπληρώνει ή να διορθώνει την επιχειρηματολογία των επιχειρήσεων, ούτε να διατυπώνει νέες αιτιάσεις ή να παρέχει νέα αποδεικτικά στοιχεία κατ' αυτών.

6. Για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο. Αυτό συμβαίνει οσάκις μεταξύ πλειόνων επιχειρήσεων υπήρξε σύμπτωση των βουλήσεων προς επίτευξη επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων.

7. Το άρθρο 85 της Συνθήκης εφαρμόζεται επί συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν παύσει μεν να ισχύουν, εξακολουθούν όμως να παράγουν αποτελέσματα και μετά την τυπική τους λήξη.

8. Τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που ορίζουν την έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και να μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί

το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφρώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' ένα τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά.

Συνιστά εναρμονισμένη πρακτική η συμμετοχή σε συναντήσεις που έχουν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, κατά τις οποίες ανταλλάσσονται μεταξύ ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που έχουν κατά νουν να εφαρμόσουν στην αγορά, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που κρίνουν αναγκαίους ή τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους, διότι τις πληροφορίες αυτές ασφαλώς τις λαμβάνουν υπόψη οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά.

9. Δεδομένου ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό για μια σύνθετη, αλλ' ωστόσο ενιαία παράβαση, καθ' όσον συνίσταται σε μία συνεχή συμπεριφορά, χαρακτηρίζεται από ένα μόνο σκοπό και εμπεριέχει ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως «συμφωνίες» και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως «εναρμονισμένες πρακτικές», μια τέτοια παράβαση μπορεί να χαρακτηριστεί ως «συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική», χωρίς να απαιτείται ταυτόχρονα και σωρευτικά η απόδειξη του ότι καθένα από τα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει

τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής.

10. Μια επιχείρηση πρέπει να θεωρείται ότι συμμετέχε σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο και ότι παρέβη, ως εκ τούτου, το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, άπαξ το αποτέλεσμα αυτό μπορούσε να προκύψει από τη συμπεριφορά του συνόλου των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και ασχέτως της επιρροής της ατομικής της συμμετοχής.

11. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή να μην υποχρεούται να αιτιολογεί τις αποφάσεις της, αναφέροντας τα νομικά και πραγματικά στοιχεία από τα οποία εξαρτάται η νομιμότητα του μέτρου, καθώς και τις σκέψεις που την οδήγησαν στη λήψη της αποφάσεώς της, δεν απαιτείται όμως, προκειμένου περί αποφάσεως εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, να εξετάζει όλα τα νομικά και πραγματικά ζητήματα που έχουν εγείρει οι ενδιαφερόμενοι κατά τη διοικητική διαδικασία.

12. Έστω και αν εναπόκειται στον κοινοτικό δικαστή να ερευνά αυτεπαγγέλτως, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, το ζήτημα του υλοστατού της προσβαλλομένης πράξεως, αυτό ωστόσο δεν σημαίνει ότι πρέπει, σε κάθε προσφυγή που στηρίζεται στο άρθρο 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, να προβαίνει σε αυτεπάγγελτη έρευνα για το ενδεχομένως ανυπόστατο της προσβαλλομένης πράξεως. Μόνο στην περίπτωση που οι διάδικοι προβάλλουν αποχρώσεως ενδείξεις περί του ανυποστάτου της προσβαλλομένης πράξεως, ο δικαστής υποχρεούται να ελέγξει το ζήτημα αυτό αυτεπαγγέλτως.